הלכות ברכת הבשמים

ילקוט יוסף

מתוך ילקוט יוסף, מאת הרב יצחק יוסף.
הטקסט נלקח מאתר «ילקוט יוסף חינם – האתר להפצת יהדות» (yalkut.info).
זכויות היוצרים על הטקסט שמורות לבעליהן. הקובץ נועד ללימוד בלבד ואינו למכירה.
geulaquiz.com

סימן רטז – דיני ברכת הריח

א חז״ל הצריכו לברך על הנאת הריח, ואסרו ליהנות מריח טוב עד שיברך. אבל לאחריו אין צריך לברך כלום. וסמכו זה על הפסוק ״כל הנשמה תהלל יה״ איזהו דבר שהנשמה נהנית ממנו, זה הריח [ברכות מג:]. וכשהוא מברך יטול הבשמים ביד ימינו. ויש נוהגים לומר אחר שהתחיל להריח: ריח ניחוח לה׳. ויזהר שלא לומר פסוק זה בין הברכה להרחה. [ילקוט יוסף, ח״ג דיני ברהמ״ז וברכות עמוד תקמט].

ב אם יש לו ספק בדבר אם יש ריח טוב באותו צמח, יריח ממנו תחלה, ורק אחר שידע בבירור שיש בו ריח טוב, יברך ויחזור ויריח ממנו. וכן אם הוא מצונן, ומחמת כן הוא מסופק אם יכול להרגיש בחוש הריח שלו, יריח תחלה מן הבשמים, ואם נוכח לדעת שיכול להריח ריח טוב, יברך ויחזור ויריח. ואין בזה כל חשש. [ילקוט יוסף, ח״ג דיני ברהמ״ז וברכות עמוד תקנ].

ג אם הבשמים שמריח בהם הם מין עץ, מברך בורא עצי בשמים, ואם הם מין עשב מברך בורא עשבי בשמים. ואם אינו לא מין עשב ולא מין עץ, מברך בורא מיני בשמים. ועל כולם אם אמר בורא מיני בשמים יצא. הילכך על כל דבר שמסופק בו ואינו יכול לברר הדבר, מברך בורא מיני בשמים. [ילקוט יוסף על הלכות ברכות עמוד תקנא].

ד המברך בורא עשבי בשמים על מין עץ, לא יצא ידי חובה אפילו בדיעבד, שאין העץ במקום העשב, שעשה הארץ לחוד ועץ השדה לחוד. ובעץ רך מאד כעשב המתקיים שנים רבות, אם בירך עשבי יצא. [ילקוט יוסף, ח״ג דיני ברהמ״ז וברכות עמוד תקנא. הליכות עולם חלק ב׳ עמוד קסט].

ה על ההדסים, פרח ההדרים, ורד, יסמין, שיבה, צפורן, וקנמון, מברכים בורא עצי בשמים. ועל רודה, ונרקיס, מברכים בורא עשבי בשמים. [ילקו״י שם. וכן המנהג לברך על צפורן בורא עצי בשמים].

ו עשב הנקרא ״ריחאן״ התימני, מברכים עליו בורא עצי בשמים, מפני שמין עץ הוא. וכן העידו כל תלמידי החכמים של עדת תימן, שכן המנהג פשוט אצלם. [הליכות עולם ח״ב עמוד קסז, ואף שבילקוט יוסף דיני ברהמ״ז וברכות עמוד תקנב נתבאר לא כך, מ״מ אחר שנדפס הליכו״ע כן עיקר לדינא].

ז על ריח עלי מנטה [הנקראים בלשון ערבית נענע] מברך בורא עשבי בשמים. ואפילו אם ראוי הוא לאכילה, ובפרט שהובא על מנת להריח בו. ואין לחוש להמנע מלהריח בו כדי שלא יתחייב לברך עליו ברכת הריח, שמכיון שיש בו ריח טוב ונהנים ממנו, אין כאן חשש איסור ברכה לבטלה כלל, וכן המנהג. [הליכות עולם ח״ב עמוד קסח].

ח טוב לברך על הריח בשבת ויום טוב, כדי להשלים מאה ברכות. והמטייל בגינתו בשבת ויום טוב, ומתכוין להריח מהשושנים והפרחים שבגינה, מברך ברכת הריח, ולא חיישינן שמא יתלשם בשבת ויום טוב. [ילקוט יוסף, ח״ג דיני ברהמ״ז וברכות עמוד תקנד].

ט אם היה פרי ראוי לאכילה ונטלו להריח בו, מברך הנותן ריח טוב בפירות. אפילו אם אחר כך אוכל את הפרי. ואף על פי שיש נוסחאות אחרות בברכה זו, אשר נתן ריח טוב, אין להימנע משום כך מלהריח בפירות שיש בהם ריח טוב, ואדרבה, ראוי לו לאדם שיריח מהם ויברך עליהם. אבל אם נוטל הפרי לשם אכילה בלבד, אינו מברך על הריח. [ירחון קול תורה תשרי תשס״ד עמוד פא].

י אם טעה ובירך על ריח טוב של הפרי בורא מיני בשמים, יצא. [ילקוט יוסף על הל׳ ברכות עמ׳ תקנה].

יא מנהגינו לברך על לימון חמוץ ברכת ״הנותן ריח טוב בפירות״ אף אם הוא חמוץ הרבה ואינו ראוי לאכילה בפני עצמו, דסוף סוף שם פרי עליו. ואפילו אם קנו את הלימון לשם אכילה ולא לשם ריח, מברכים עליו ברכת הריח. [ילקו״י על הל׳ ברכות עמוד תקנח. ירחון קול תורה אלול תשס״ג עמוד נ׳. ושם הערנו על מ״ש בברכת ה׳ שאם קונה לשם אכילה לא יברך, שאין ההלכה כן, וגם ראינו מעשה רב אצל מרן האמו״ר שליט״א שמברך בכל שבת על לימון ברכת הריח, אף שקונים הלימון לאכילה].

יב מי שטעה ובירך ״שהכל נהיה בדברו״ על הרחת בשמים, יצא ידי חובה, שאף לענין הריח, אם בירך שהכל יצא, ולא רק לענין מאכל ומשקה. [ילקוט יוסף, דיני ברהמ״ז וברכות עמוד תקנט].

יג אבל המבדיל לבני ביתו במוצאי שבת, רשאי לברך על הבשמים בורא עצי בשמים או בורא עשבי בשמים. [ילקוט יוסף, ח״ג דיני ברהמ״ז וברכות עמוד תקנט].

יד בשמים של ערלה, יש בהם דין ערלה ואסור להריח בהם. וכל שכן שאסור לברך עליהם ברכת הריח. ואם אין ידוע אם הם של ערלה או לא, אין לחוש מלברך עליהם, שהולכים אחר הרוב, ורוב הבשמים אינם של ערלה. אולם בהדס אין נוהג דין ערלה, ומותר להריח ולברך על הדס אפילו בתוך ג׳ שנים. [ואף על פי שיש שכתבו להמנע מלהריח ולברך על הדס של ערלה, וכן הבינו החכמת אדם, הרב נתיבי עם, והרב שבט הלוי, ודייקו מלשון מרן בשלחן ערוך (יורה דעה סי׳ קח סעיף ז׳), בשמים של ערלה ושל כלאי הכרם אסור להריח בהם, וכתב הש״ך שם בשם הרשב״א והארחות חיים, ומובא גם בב״י שם, דהיינו כגון ורד והדס. ומשמע שיש דין ערלה בהדס, מכל מקום לדינא אין דין ערלה אלא באילן של מאכל, ולכן מותר להריח בהדסים של ערלה]. וגם בענבי הדס אין נוהג דין ערלה, אף בארץ ישראל. ועלי הורד של ערלה, יש אומרים שנוהג בו דין ערלה בארץ ישראל, ואסור להריחו ולברך עליו ברכת הריח, וכל שכן שאסור באכילה. ויש חולקים ואומרים שאין נוהג בו דין

ערלה, ומותר להריח בו ולברך עליו ברכת הריח. ולדינא, יש להחמיר בו בארץ ישראל לענין אכילה, אך מותר להריח בו, ואף לברך עליו ברכת הריח. [ילקו״י על הלכות ערלה, פ״ה ס״ל, מהדורא אחרונה עמו׳ רכג-רמב. וילקו״י הלכות ברכות תשס״ד עמ׳ תשנז].

טו המריח באתרוג של מצוה, בימי החג, אף שנוטלו רק כדי להריח בו, נחלקו הפוסקים אם מברך עליו ברכת הריח או לא, ולכן נכון שלא להריח בו. [ילקוט יוסף, ח״ג דיני ברכות עמוד תקסא].

טז אין מברכים לא ברכת הריח ולא ברכת הנהנין על עישון סיגריות. ואמנם כבר נתבאר לעיל, שראוי ונכון מאד להמנע שלא לעשן כלל. ולא תיקנו חכמים ברכה על שמיעת קול נעים, ורחיצה, שהרי אינם נכנסים לגוף. [ילקוט יוסף, ח״ג דיני ברהמ״ז וברכות עמוד תקסב].

יז מי שבירך על בשמים באמצע סעודתו, [והריח בהם] ונשארו הבשמים לפניו, ורוצה לחזור ולהריח בהם אחר ברכת המזון, אינו חוזר לברך ברכת הריח, כיון שהיו לפניו, ואין ברכת המזון חשובה הפסק אלא בעניני אכילה ושתיה. [ילקוט יוסף, ברהמ״ז וברכות עמוד תקסג].

סימן ריז – עוד בדין ברכת הבשמים

א הנכנס לחנות של בושם שיש בו מיני בשמים, ונהנה מהריח, מברך ״בורא מיני בשמים״. אבל אם אין בחנות בשמים ממש, אלא מי בושם וכדומה, אינו מברך. ואפילו ישב שם כל היום כולו, אינו מברך אלא פעם אחת, נכנס ויצא נכנס ויצא, אם היה דעתו לחזור אינו חוזר לברך, אבל אם לא היה דעתו לחזור לחנות, חוזר ומברך שוב על הריח. [שם, עמוד תקסג, ותשנז].

ב אין מברכין על בשמים של מתים הנתונים למעלה מהמטה, שאינם אלא להעביר סרחונו של מת. וכן אין מברכים על בשמים של בית הכסא, ועל שמן העשוי להעביר את הזוהמא. ועל ״ספריי״ אין לברך ברכת הריח, שבלאו הכי אין בריח ממש. [ילקוט יוסף, ברכות עמוד תקסד].

ג אפשר לברך ברכת הריח על מי בושם, או על טבק העשוי מבושם עם מי ורדים, וכן פשט המנהג אף שאין לו עיקר, ורובו מים. אבל אין לברך על צלוחית ריקנית שהיה בה ריח טוב, ועדיין נודף ממנה ריח טוב. וכן כלי שדכו בו בשמים, ויש בכלי ריח, אין לברך על זה ברכת הריח. [ילקוט יוסף, ח״ג דיני ברהמ״ז וברכות עמוד תקסד].

ד אסור להריח ולברך על בשמים התלויים בצוארה של אשה, [ונכון להזהר מלהריח בכוונה מריח בושם שסכה אשתו נדה]. [ילקוט יוסף, ח״ג דיני ברהמ״ז וברכות עמוד תקסו].

ה בשמים של עבודת כוכבים אין מברכים עליהם, לפי שאסור להריח בהם. [ילקו״י שם עמ׳ תקסו].